

Informazioni su questo libro

Si tratta della copia digitale di un libro che per generazioni è stato conservata negli scaffali di una biblioteca prima di essere digitalizzato da Google nell'ambito del progetto volto a rendere disponibili online i libri di tutto il mondo.

Ha sopravvissuto abbastanza per non essere più protetto dai diritti di copyright e diventare di pubblico dominio. Un libro di pubblico dominio è un libro che non è mai stato protetto dal copyright o i cui termini legali di copyright sono scaduti. La classificazione di un libro come di pubblico dominio può variare da paese a paese. I libri di pubblico dominio sono l'anello di congiunzione con il passato, rappresentano un patrimonio storico, culturale e di conoscenza spesso difficile da scoprire.

Commenti, note e altre annotazioni a margine presenti nel volume originale compariranno in questo file, come testimonianza del lungo viaggio percorso dal libro, dall'editore originale alla biblioteca, per giungere fino a te.

Linee guide per l'utilizzo

Google è orgoglioso di essere il partner delle biblioteche per digitalizzare i materiali di pubblico dominio e renderli universalmente disponibili. I libri di pubblico dominio appartengono al pubblico e noi ne siamo solamente i custodi. Tuttavia questo lavoro è oneroso, pertanto, per poter continuare ad offrire questo servizio abbiamo preso alcune iniziative per impedire l'utilizzo illecito da parte di soggetti commerciali, compresa l'imposizione di restrizioni sull'invio di query automatizzate.

Inoltre ti chiediamo di:

- + *Non fare un uso commerciale di questi file* Abbiamo concepito Google Ricerca Libri per l'uso da parte dei singoli utenti privati e ti chiediamo di utilizzare questi file per uso personale e non a fini commerciali.
- + *Non inviare query automatizzate* Non inviare a Google query automatizzate di alcun tipo. Se stai effettuando delle ricerche nel campo della traduzione automatica, del riconoscimento ottico dei caratteri (OCR) o in altri campi dove necessiti di utilizzare grandi quantità di testo, ti invitiamo a contattarci. Incoraggiamo l'uso dei materiali di pubblico dominio per questi scopi e potremmo esserti di aiuto.
- + *Conserva la filigrana* La "filigrana" (watermark) di Google che compare in ciascun file è essenziale per informare gli utenti su questo progetto e aiutarli a trovare materiali aggiuntivi tramite Google Ricerca Libri. Non rimuoverla.
- + *Fanne un uso legale* Indipendentemente dall'utilizzo che ne farai, ricordati che è tua responsabilità accertarti di farne un uso legale. Non dare per scontato che, poiché un libro è di pubblico dominio per gli utenti degli Stati Uniti, sia di pubblico dominio anche per gli utenti di altri paesi. I criteri che stabiliscono se un libro è protetto da copyright variano da Paese a Paese e non possiamo offrire indicazioni se un determinato uso del libro è consentito. Non dare per scontato che poiché un libro compare in Google Ricerca Libri ciò significhi che può essere utilizzato in qualsiasi modo e in qualsiasi Paese del mondo. Le sanzioni per le violazioni del copyright possono essere molto severe.

Informazioni su Google Ricerca Libri

La missione di Google è organizzare le informazioni a livello mondiale e renderle universalmente accessibili e fruibili. Google Ricerca Libri aiuta i lettori a scoprire i libri di tutto il mondo e consente ad autori ed editori di raggiungere un pubblico più ampio. Puoi effettuare una ricerca sul Web nell'intero testo di questo libro da <http://books.google.com>

AEQVITATIS

DISCVSSIO SVPER CONSILIO

Delectorum Cardinalium &c. Ad tole-

lendam per Generale Concilium

inter Germanos in religio-

ne discors-

diam.

L I P S I A E

Excudebat NICOLAVS Vuolrab.

M. D. XXXVII

THE
UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

IOANNI STURM

MIO IOANNES COCHLAEUS
us Bene agere.

VIDI TVAM, DOCTE AC
facunde Sturmi, Epistolā, ad eos nuper
editā Cardinales et Episcopos, sub quo-
rū nomine euulgatū est quoddam Con-
siliū, ad summum Pontificem PAV-
LVM III. super abolendis Ro. Curiae
abusibus, Christi Ecclesiam dedecoran-
tibus. In qua sane Epistola, etsi multo es erga viros illos
æquiore iudicio, quam est in Teuthonica sua interpretati-
one Lutherus, optarem tamen, te uerborum ornatui plus
civilitatis adiunxisse. Vereor enim ne exteris Nationibus,
presertim Italis, quibus uita eruditioq; & pietas, atq; etiam
dignitas istorum uirorum, melius cognita est quam nobis
Germanis, parum ciuile uideatur, te sic alloqui per totam
Epistolam eos viros, ut nulla usquam honoris præfatione,
nullo dignitatis titulo, quo ne Reges quidem ad eos uti
dedignantur, dignos eos duxeris. Et quanquam uideo te
Rhetorices artificio egregie instructū, miro tamen te hoc
modo Epistolam exordiri:

Exordii Epi-
stole Ioan.
Sturmi.

Que Pontificis iussu Contarene de religionis instauratione statuitis.

Quæro te Sturmi, si unum alloqueris Cõtarenū, cur
ais, statuitis? Si uero omnes, cur proprio potius unius q̃
communi aliquo nomine eos appellas? Ego quidē Ora-
tor non sum, nec Oratoriæ arti operam dedi. Non memi-
ni tamen, simili usquam usos exordio præclaros Oratores
& historiographos antiquos suis in orationibus, quas
me obiter legisse contigit. Vbicunq; enim ad multos ha-

A ij betur

AEQVITATIS DISCVSSIO

hætur oratio, ibi communè aliquo compellantur uocabulo, Qualia sunt, Viri Athenienses, Patres conscripti, Quirites, Cōmilitones, Iudices &c. In sacris quoq; literis uideo id ipsum obseruasse summos Christi Apostolos, Petrum & Paulum. Etenim in prima cōcione sua sic exorsus est Petrus: Viri fratres oportet impleri scripturam. In secūda sic: Viri Iudæi qui habitatis Hierusalem. In tertia sic: Viri Israélite, quid miramini in hoc? In quarta deniq; sic: Principes populi & seniores Israël audite. Sic & Coapostolus eius Paulus, ad concionandum præcellens illud spiritus sancti organum & uas electum, similiter est orditus: Viri Israélite (inquit) & qui timetis Deum, audite. Item ad gentes in Lystris: Viri quid hæc facitis? Item stans Athenis in medio Areopagi ait: Viri Athenienses, per omnia quasi supersticiosos uos uideo. Rursum, stans in concilio aduersantium sibi Iudæorum dixit: Viri fratres, Ego Phariseus sum & filius Phariseorum. Et quamuis longe digniores fuerint Apostoli Iudæis ac gentibus, quos alloquebantur: neq; tamen uerebantur eos honorifice compellare. Sic & Stephanus Protomartyr dicebat ad infestos sibi Iudæos, Acto. 7. Viri fratres & patres audite. Et Paulus ad Neronis procuratorem ait: Non insanio, optime Feste, sed ueritatis & sobrietatis uerba eloquor. Sic & tibi Sturm, non fuisset indecorum aut mortale peccatum, si tantos uiros, ad quos de cōcordia statuenda scribis, honesto aliquo, uel semel in tota Epistola, titulo compellasses, cum non ignores illud Apostoli: Seniore[m] ne increpaueris, sed obsecra ut patrē, Iuuenes ut fratres.

Acto. 1. 2. 3.
4

Acto. 13. 14.
17. & 23.

Acto. 26.

1. Timo. 5.

Acquior &
modestior
Sturmus q̄
Lutherus.

Attamen nihil dubito, Epistolam tuam longe æquiori animo à doctis & grauis uiris legi, quàm Teuthonicam aduersus illos Lutheri interpretationem. Tu enim à conuictis temperas. Lutherus aut̄ non ueretur tantos uiros (quorum eru-

rum eruditionem, utiq; integritatem, quam & iustitiam,
 nouit ac laudat uniuersa Italia) dicere perditos ac deploranda
 tos Nebulones. Tu latine scribis, ut illi queant intelligere;
 quid approbes & quid reprehendas atq; quid amplius ab
 eis desideres: Lutherus autem Teuthonice ad rudes Ger-
 manica plebes illos nequiter traducit, sicut fecit olim aduer-
 sus Ezechiam Regem improbus Rapsaces. Tu eos in quibusdā
 A. Reg. 18.
 busdam laudas ac probas: Lutherus absq; discrimine cuncta
 refutat. Aut si tam manifeste bona sunt quæ illi dicunt,
 ut à nemine nisi ab impijs & insanis sensuq; communi ca-
 rentibus reprehendi queant, ipse per calumniam in contra-
 rium retorquet sensum, tanquam fictæ ac dolosæ aut per-
 Ironiam mentisq; peruersitatem ab eis dicta sint. Tu hortaris
 illos ad coepta perficienda: Ille uero dira eis imprecatur
 pro eiusmodi pacis & reformationis consilio. Tu Syno-
 dum Generalem non omnino reijcis aut respuis: Ille com-
 pluribus libellis uarijsq; figmentis & picturis atq; Teutho-
 nicis Rythmis omnem Synodum Oecumenicā calumniatur
 ac recusat. Tu spem aliquam ad concordiam nobis relin-
 quis: Ille iam pridem minatur nobis bellū perpetuum,
 ut nec uiuus nec mortuus ullam nobis pacem aut quietem
 sit permissurus. Tu Pontificem hunc Paulum III. laudas,
 q; iyreicurando fidem suorum sibi ad patefaciendam ueritatem
 astrinxit: Ille uero tam uenerandum senem non erubescit,
 leuitate plusquam histrionica & contitijs proscindere,
 & nefarijs picturis sub specie fractarum clauum in
 crucem agere, & cum Iuda proditore suspendere, ac Ge-
 henne adiudicare. Tu deniq; nobis nihil ad maximas com-
 moditates defuturum existimas, si hic Pontifex noster in
 hac uoluntate sua permaneat: Lutherus uero iubet orare,
 ut sanctificetur quidem nomen Dei, confundatur uero
 & maledicatur nomen Papæ simul cum diabolo, quæ De-

AEQVITATIS DISCVSSIO

um eius uocat, addens, hos esse nouissimos in fine mundi Archinebulones, Papam Cardinales & Episcopos, qui ista sua reformatione dominum & deum nostrum turpissime atq; nequissime deriserint ac blasphemauerint.

Tractatus de concordia.

Cum sis igitur illo longe tractabilior, Sturm, libet mihi tecum ex æquo et bono agere, super tantorum uirorum consilio, ut communibus uotis precibusq; à dño rogemus ea quæ ad pacem sunt Hierusalem, hoc est Ecclesiæ, Extracuius compagem & unitatem constitutis, non licet ullam sperare salutem à domino, Quemadmodum sedulis ac uehementibus monitis nos docent Paulus Apostolus, Cyprianus Martyr, Augustinus Episcopus, alijsq; sancti patres, Sed & ipsemet dominus pro suis patrem rogauit, ut omnes sint unum, sicut ipse cum patre unum est, & ait manifeste: Qui non est mecum, contra me est, Et qui non colligit mecum, dispergit. Fuimus sane nos Germani ante annos XX. in unitate fidei omnes in unum collecti, et eramus unum in Christo, non solum inter nos ipsos, uerum etiam cum omnibus alijs Christiani Orbis Nationibus. Hoc pacis & unitatis uinculum primus rupit Lutherus. Vnde factum est perniciosum inter nos Germanos schisma, Ad quod foeliciter tollendum, multis iam annis Generale desiderauimus Concilium, Quod iam tandem, deo miserante ac disponente, per hunc Pontificem Paulum III. legitime indictum est, ut Vincentiæ celebretur.

*1. Cor. 13.
Cypr. de simplicitate presbitorum.
Ioan. 17.
Matth. 12.*

Fidendum Concilio

Age igitur Sturm, Acceptemus quod tot annis desiderauimus, non negligamus à deo nobis iam oblatam occasionem refartienda unitatis & concordia, non diffidamus gratia spiritus sancti, qui à domino est Ecclesiæ promissus, Quin potius ipsi domino credamus ueraciter promittenti, promissit enim et se in medio fore eorum qui in nomine eius congregantur, & daturum se nobis spiritum ueritatis

SVPER CONSIL. CARDINAL.

titatis qui nos doceat omnem ueritatem. Hæc firmiter cre- Matth. 18.
damus, & non simus filij diffidentia neq; contumaciae et Ioan. 14. 16.
superbiae, Horum enim Rex diabolus est, ut ait scriptura, Iob 41.
qui mendax est & pater eius, atq; in ueritate nõ stetit. Cum Ioan. 8.
simus igitur ex utraq; parte benigne ad Conciliũ inuita-
tiaẽ legitime uocati, æquũ est, ut utriq; compareamus, non
elati mente, sed humiles spiritu, ut non nostra uelimus inni-
ti prudentia, & plus sapere quàm oportet, sed nos utriq;
potius in spiritu humilitatis & mãsuetudinis submittere Ec-
clesiaẽ Vniuersalis (quam Generale Conciliũ repræsenta-
tat) iudicio, quodcunq; super contentiõibus nostris per
spiritum sanctum à Concilio prolatum fuerit.

Prov. 3.
Rom. 12.

Spero equidem, hæc tibi satis æqua uisum iri. Quod
enim petis in epistola tua Synodum liberam & in tuto lo-
co, Nos quoq; id ipsum petimus. Talem enim locum pro-
mittunt nobis Illustrissimus Dux & Inclytus Senatus Ve-
netorum, In quorũ plena potestate constituta est Vincen-
tia. Hæc una superest nobis ad reparandam concordiam
uia, atq; ad sopiẽdum, quod inter nos excitauit inimicus ho-
mo, dissidium. Sine ope enim & autoritate Concilij in-
ter nos concordare nunquam poterimus, Quia uos repro-
batis nostra, & nos uestra, In medio posita est sacra scriptu-
ra, quam longo contentiõis fune X X. iam annis, magno
cum scandalo multorum populorum, non sine graui ani-
marum innumerarũ periculo, huc atq; illuc in diuersa tra-
himus. Vos non creditis auditui nostro, neq; nos uestro.
Quid ergo? Vtiq; oportet (ut inquit ad Paulum Iacobus) Acto. 21.
conuenire multitudinem, ut fiat rursus, sicut fuit ab initio,
multitudinis credentium cor unum & anima una. Huius
rei præclarum habemus exemplum in Actibus Apostolo-
rum, de dissidio, quod Antiochiaẽ contra Paulum & Bar-
nabam excitatum, Hierosolymis per Conciliũ Aposto-
lorum

Vna concor-
dandi uia per
Concilium.

AE QVITATIS DISCVSSIO

torum & seniorum sedatum ac sublatum fuit, dum Concilij sententiam utraq; pars uenerabiliter comprobaret.

Nos igitur antiquę fidei Germani, & Ro. Ecclesię obedientes filij, probe sciētes, quā periculosum sit hoc inter uos & nos Germanos dissidiū, nihil sane, quod ad concordiam reparandam ualere queat, recusamus, sed libere ac plene submitimus nos & causam nostrā Generali Concilio, imō Christo ipsi & spiritui sancto, quos in medio Concilij futuros esse non dubitamus. Vos ergo ut itidem faciatis, non solum ex æquitate petimus, uerumetiam ex charitate pacisq; desiderio obnixè rogamus. Quicquid à Concilio definitū fuerit, nos à spiritu sancto definitum esse pie firmiterq; credemus, & obediēter atq; cum gaudio amplexabimur, iuxta exemplum Antiochensium, Qui audita concilij definitione, ubi patres dicebant, Visum est spiritui sancto & nobis &c. gauisi sunt super consolatione. Vos itidem facere conuenit. Non em̄ uideo causas, cur renuatis, quandoquidem non debetis esse iudices in propria causa.

Acto. 15.

Scriptura p se iudex inter discordes esse nō potest

Quod si sacram scripturam seu uerbum dei causę nostrę iudicem statuatis, nos quidem scripturam & uerbum dei nequaquam reijcimus aut refutamus, Sed quoniam de ipsa uobiscum contendimus, & in dubium uocatur, utraque partium uerum scripturę sensum teneat, necessarium est, ut spiritum sanctū in concilio pro iudice legitimo agnoscamus, qui nobis uerum scripturę sensum pronunciet atque determinet. Mortua enim litera scripturę per se loqui aut pronunciare non potest. Ipsa igitur scriptura, cum non intelligat per se, sed ab hominibus intelligatur, non potest per se iudex esse, sed per eam homines, spiritū Dei habentes, recte pronunciant et iudicant. Id quod nusquam

Spiritus sanctus in Eccle.

certius q̄ in Generali concilio fieri potest. Nulli em̄ mortalium ita promissus ac datus est spiritus sanctus, sicut Uni uersali

uersali Ecclesiæ, quam Generale Concilium (ut dixi) representat. Cui enim Apostolorum aut prophetarum nominatim dictum est, Dabo tibi spiritum ueritatis, ut tecum maneat in æternum? Obstat enim illud Psalmistę: *Omnis homo mendax.* Soli igitur Ecclesiæ, quæ columna & basis est ueritatis, uere dictum est: Ego rogabo patrem, & alium paraclitum dabit uobis, ut maneat uobiscum in æternum, spiritum ueritatis. *Psal. 115.*
1. Timot. 3.
Ioan. 14.

Est quidem scriptura per spiritum sanctum tradita, sed non in ipsa habitat spiritus sanctus, quoniam ipsa secundum se nec uiuit nec intelligit, non igitur in seipsa habet spiritum uitæ & intellectus, sed per eum facta est, & opus eius existit. Habitat autem uere ac realiter spiritus uitæ & intellectus in cordibus hominum piorum, Quibus ait Apostolus: Templum enim Dei sanctum est, quod estis uos. Et rursus: Epistola nostra uos estis scripta in cordibus nostris, quæ scitur & legitur ab omnibus hominibus, manifestati, quoniã epistola estis Christi, ministrata à nobis & scripta, non atramento, sed spiritu dei uiui, non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus. A tali igitur epistola uiua, potius quàm à mortua litera, requirenda est ueritas iudicij, Quemadmodum ante nos requisierunt in Concilijs omnes patres & antecessores nostri, incipientes primum Antiochia, quando ab aduersarijs seditio non modica facta fuit Paulo & Barnabæ. Et ita etiam docuit Iudeos lex antiqua, quæ iussit eos in difficilibus & ambiguis ascendere ad sacerdotes, & ab eis quærere iudicij ueritatem. *1. Cor. 3.*
2. Cor. 3.
Acto. 15.
Deut. 17.

Cum igitur de scripturæ sensu nobiscum contendatis, æquum est, ut reliquarum Nationum Christiani nominis iudicium super cõtentione nostra uos simul nobiscum audiatis atq; obedienter acceptetis. Non enim uobis magis quàm nobis suspectæ esse debent reliquę Nationes. Quandoqui

B dem

dem non magis nobis quàm uobis sunt notæ, aut sanguine affinitateue coniunctæ. Vtriq; Germani sumus, natura & loco inuicem coniunctissimi, fide disiunxit nos Lutherus. Vt igitur in unam fidem reducatur, aliorum Christi fidelium ope consilioq; & intercessione fiat oportet. Scriptura em̄ per sese neq; nos audire neq; iudicare potest aut componere. Ad uiua dei templa, ad uiuas Pauli Epistolæ, ad uiua spiritus sancti organa nobis confugiendum est, ut inde petamus & accipiamus iudicij ueritatem, & sciamus, utra nam partium rectius scripturas intelligat. Quod certissime sane sciemus, ubi decreto Concilij pronũciatum fuerit, Vñ sum est spiritui sancto & nobis, sicut in primo Concilio pronũciatum fuisse legimus.

Si autem nolueritis reliquarum ab antiquo Christianarum Nationum iudicio super contentiõibus nostris confidere aut acquiescere, sed malueritis proterue superbire uel in brachio carnis & potentium confœderatione, uel in uiribus ingenij aut eloquentiæ, per quas confiditis simplici populo persuadere, ut credat, uos scripturam & Euangelium rectius intelligere quàm intellexerint hactenus omnes aliæ Christianæ religionis Nationes per tot retro secula: Id profecto neq; æquum neq; tutum uideri poterit: Non æquum, inquam, quia superbiam præ se fert & prauam mentis elationem, quam & deus odit & scriptura detestatur: Nec tutum, quia uos ipsi inter uosmet ipsos per omnia concordēs non estis, Aut si quando estis ad tempus, metu partis aduersæ, non tamen diu permanetis. Non em̄ ignoras, Sturm, quàm multæ uariæq; & atroces fuerint inter uos ipsos iam XIII. annis & amplius contentiones, In quibus sane Lutherus mihi uisus est antiquo Hinaëhi similis, De quo sic scriptum habetur: Hic erit ferus homo, manus eius contra omnes, et manus omnium contra eum, & e re-

Sectarum inter sese discordia.

Genes. 16.

& è regione uniuersorum fratrum suorum figet tabernacula. Quamuis autem nunc, sublatis è medio Zuinglio & Oecolampadio, inter cæteros nouarum sectarū duces preualeat, uelut princeps factionum : pauci tamen sunt, qui ei per omnia & in omnibus consentiunt. Nisi igitur Generalis Concilij autoritate nobiscum ad Ecclesiæ unitatem, omni sublato schismate, redieritis, futurū est proculdubio, ut post mortem Lutheri pars uestra in tot dissecetur capita, quot non habuit in fabulis poëtarū Hydra illa Lernæa. Quam ergo spem salutis in tot sectis habere poteritis? Si uel una secta ad æternam damnationem satis est, quid fiet ubi sectæ sunt multæ? Sicut enim extra arcam Noë nemo ab aquis saluari potuit: ita et extra Ecclesię unitatem nemo à gehenna saluabitur.

1. Pet. 3.

Tutissimum igitur ac saluberrimū fuerit nobis utrisq; ut unitatis reparandę studio, pacisq; & concordiæ desiderio, cunctas contentiones nostras, quas de fide & religione patimur, & contra nos inuicem agitamus, generali Concilio discutiendas ac salutari moderationis temperamento dissoluendas ac finiendas, fiducialiter commendemus, nihil diffidentes uel Christi promissis, uel spiritus sancti gratiæ atq; instinctui. Nos certe, qui uehementer dolemus tot in schismate periclitari animas, ita concordiæ unitatisq; reparandæ auidi sumus, ut omnia facere ac pati uelimus, quæcunq; à cōcilio nobis iniuncta fuerint. Aequum est ergo, ut uos itidem faciatis, si causæ uestræ confiditis.

Pacis & concordie desiderium.

10. an. 3.

Non enim qui bene, sed qui male operatur, odit ac fugit lucem. Quod si uos aliam scitis concordandi schismatisq; tollendi uiam commodiorem, eam precor nobis ostendite, ut eam uobiscum communibus uotis ad pacem ingrediamur. Quicquid enim citra animarum nostrarum periculum & salutis æternæ iacturam à nobis fieri poterit, pa-

B ij cis amo-

AEQVITATIS DISCVSSIO

cis amore faciemus , ut restituatur inter nos antiqua charitas, sine qua ne martyrium quidem ad salutem ulli mortalium prodesse potest.

1. Cor. 13.
Abusus tolen. li.
Philip. 2.
1. Cor. 2.
Roma. 15.

Charitas omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet, ut ait Apostolus. Propter eam igitur inter nos & uos refartendam, nihil quod iudicum sententia nobis iniunctum fuerit, recusabimus. Abusus, qui apud nos uel ex auaritia Clericorum, uel ex desidia & negligentia Prælatorum irrepsert, neque pertinaciter defendere, neque cognitos & à Concilio reprobatos retinere intēdimus, sed ad iussum atque iudicium Concilij omnia, Deo auxiliante, reformabimus in melius, quæcumque reformari iusserit concilium, ut in omnibus iudicum decreto pareamus. Quod si uos itidem facere uolueritis, facile iungemus dextras, & Deo auspice in concordiam & in unum Ecclesiæ Christi corpus redintegrabimur, Quemadmodum à nobis petit Apostolus, dicens: Si qua consolatio in Christo, si quod solatium charitatis, si qua societas spiritus, si qua uiscera misericordiationis, implete gaudiū meum, ut idem sapiatis, eandem charitatem habentes, Vnanimes idipsum sentientes. Et in alia Epistola obtestatur & obsecrat nos per nomen domini nostri Iesu Christi, ut idipsum dicamus omnes, & non sint in nobis schismata: Simus autem perfecti in eodem sensu & in eadem scientia. Atque unanimes uno ore honorificemus Deum.

Cum igitur in Epistola tua concordiam desiderare uidearis, & Papam hunc nostrum Paulum III. antecessoribus suis benigniorē ac ueritatis studiosiorem existimes, & Cardinalibus atque Episcopis ijs, qui Consilij, de quo scribis, auctores habentur, citra conuictorum contumelias, ingenue indices, quid in eorum Consilio probes, quid reprobas, quid desideres, Ego nihilo minus quam tu concordia

SVPER CONSIL. CARDINAL.

cordiæ auidus (publicè tamen magis quàm priuatæ com-
moditatis gratia) super hisce rebus, amicè tecum discepta-
bo, & uicissim quid in tuâ Epistola probem aut reprehen-
dam (tuum sequutus exemplū) tibi paucis indicabo, ut eò
facilius possimus utrinq; considerare, in quibusnam pars
una alteri aliquid pacis gratia concedere possit ac debeat.

QVAE PROBAS.

TV igitur candide (ut arbitror) probas Pontificis Con-
siliū, quòd fidem suorum iureiurando astrinxit ad patefaciendā
ueritatem. Hoc certe nos q; uehemēter pbamus, quia non
aliud petimus, nisi ut sup omnia uincat ac prædicet ueritas. ^{3. Esdræ 4.}
Quòd aut addis, hoc Papæ Cōsiliū esse nouū & inauditū, Id ego Se-
di Aposto. (quæ tot retro sæculis tā multos habuit Inno-
centios, Leones, Gregorios, Clementes, Adrianos & id ge-
nus alios sanctos ac ueritatis perquàm studiosos Pontifi-
ces) arbitror esse iniuriosum. Non enim nouum & inaudi-
tum est, iureiurando astringere homines ad patefaciendā
ueritatem, propter quam præcipue permitta aut iniuncta
sunt Iuramenta. Nolim igitur Germanicis nostris populis
tot Pōtiffices Ro. per te suspectos, imò & damnatos reddi,
tanquàm ui ueritatem oppresserint, aut eam nefario studio
suppresserint. Estò sane, q; aliqui hoc fecerint (nō enim o-
mnes æqualiter boni aut sancti fuere) Inde tamē uniuersali-
ter concludere non debes, nouum & inauditum esse, Ro-
mæ patefieri ueritatem. Probas deinde & ista: Non debere li-
berum solutumq; legibus esse Pontificem, Neque licere ei quod libet,
sed quod licet, ei libere debere, Eumq; leges easdem seruare, quibus
uelit Ecclesiam obtemperare. Item sanctas debere leges esse atq; perpe-
tua, neq; posse ullius Pontificis aut priuilegio aut calumnia aut indulgen-
tia tolli. Hæc nos quoq; probamus, Sturmī, nisi quòd Ro. <sup>Dispensandi
facultas.</sup>
Pontifici non adimere possumus aut uolumus dispensan-

B iij di facul

di facultatem, quam ei omnia iura concedunt. In legibus enim humanis necessaria est in plerisque casibus dispensatio, Quam tamen non temere sine iusta causa nec propter pecuniam fieri desideramus, Tunc enim non esset dispensatio sed dissipatio potius, si absque honesta & rationabili causa fieret, Sicut monuit Eugenium III. S. Bernardus. Iusta autem dispensatio, qua lex in particulari casu ex iusta causa relaxatur, non tollit legem, sed legislatoris mentem potius declarat, uti docent S. Thomas & Abbas Panormitanus. Audis praeterea libenter, Papam in Consilio dici non dominum, sed dispensatorem rerum Ecclesiasticarum, Quod & nos probamus, dicentes Christo: Tu solus dominus. Papae autem & omnibus hominibus: Quid habes quod non acciperisti? At vos interim submonuerim fideliter, non soli domino, sed etiam dispensatori eius a fidelibus seruis praestandam esse obedientiam. Cuius rei figuram habemus in uet. Testament. quando Rex Pharaeo constituit Ioseph Prepositum & dispensatorem regni sui, dicebat ei: Absque tuo imperio non mouebit quisquam manum aut pedem in omni terra Aegypti. Item, Tu eris super domum meam, & ad tui oris Imperium cunctus populus obediet. Cum igitur concedas, Sturmi, Papam esse rerum Ecclesiasticarum, non dominum, sed dispensatorem, Quomodo licuit queso uestrae partis Magistratibus mundanis, res Ecclesiasticas tot iam annis usurpare sibi, donare aut uendere alijs, atque in prophanos usus absque omni necessitate conuertere: Cum neque domini neque dispensatores earum rerum ab ullo iure aut homine essent constituti? An non esset pium, iustum, aequum & salutare, ut eas res domino deo, cui dedicatae sunt semel, restituerentur, iuxta diuinae legis praecipuum in Leuitico, et recognosceretur legitimus Ecclesiasticarum rerum dispensator? Si uerum est, quod ais: Non de opibus pingnamus, quas nunquam uobis inuidimus, Reddite ergo quae sunt Dei

S. Thomas in
1.2. q. 96. ar.
6. Abbas c.
innotuit. De
elect.
1. Cor. 4.
Dispensatori
rerum obedi-
endum esse.
Gen. 41.

Leuit. 27.
Restituere
Ecclesijs &
Monasterijs
bona erepta.

Dei Deo, & finite ea ab Ecclesiasticis potius quam à sæcularibus Præpositis dispensari ac gubernari, sicut fecerunt p̄j maiores uestri. Sed nimis anxie ueoreor, ô Sturmī, hoc te tuis persuadere non posse, quantumuis persuadendī artem calleas. Sicut em̄ Hussitas iam centum annis & ultra, extra Ecclesiæ unitatem retinet hic uiscus, quòd Ecclesiæ bona male occupata, bene reddere nolunt: Ita sane quàm maxime timeo, ne & uos Lutheranos atque Zuinglianos, hæc pix, qua manus inquinastis uestras, uos perpetuo foris, uelut Mammonæ captiuos, retineat, ne in unū corpus Ecclesiæ nobiscum conueniatis, Quamuis per subdolam Rhetoricam alias interim causas discessionī & schismati uestro prætexatis. Si uis igitur Sturmī, ut credamus te ex animo & sincero pectore scripsisse, *De opibus non pugnamus neque litigabimus*, primum tuis persuade, ut nō inanibus uerbis, sed reipsa hoc comprobent, & iuxta Euangelium reddant ante omnia quæ Dei sunt Deo, Deinde ueniant ad Concilium, ut de impijs circa sacramēta & Cerimonias abusibus nobiscum disceptent. Nosti enim omni iure cautum esse, ut spoliati ante omnia restituantur. Si autem hoc facere nolint, scito eos Mammonæ magis seruire quàm deo, atq; apud se statuere, quòd propter opes Ecclesiasticas, quas rapuerunt, eligant potius illas iniuste retinere, & in schismate perdurare, atq; in æternum perire, quàm illas Ecclesijs aut Præpositis earum reddere, ac suam à male occupatis & iniuste possessis Ecclesiarum rebus exonerare conscientiam, Deoq; in Ecclesiæ unitate & uinculo pacis foeliciter seruire. Quòd si hoc unum persuaseris apud tuos (quod certe omni iure, non solum secundum leges & Canones, sed etiam secundum utriusq; Testamenti omnem scripturam, piū & æquū esse negare non potes) ut opes Ecclesiarum iniuste occupatas & ablatas, ante omnia reddant, ac deinde nobiscum de religionis & fidei negocijs apud Genera-

*Non restitue
re, q̄ damna-
bile sit.*

le Con-

Vergili.
Impedimentū
concordiæ.

le Concilium disceptent, Maximus profecto mihi uideberis Orator, & eris mihi magnus (ut quidam ait) Apollo. Quod si hoc persuadere non poteris (ut uereor) id saltem persuade, ut eas res ad certos reponant sequestros, ea lege, ut si Concilium iudicauerit, reddendas esse, reddant: sin minus, sibi retineant. Quod si ne hoc quidem apud eos obtinere queas, persuade saltem, ut cum spoliatis uel nudis iure disceptent coram concilio, etiam si maneant interim contra omne ius rerum ereptarū possessores. Tu quidem hanc de opibus causam minimi facis momenti, Ego aut timeo, ne sit maximum concordiae impedimentum allatura, quæ apud ueros Christianos minimum aut potius nullū impedimentum hoc esse deberet. Verus enim Christianus nequaquam sic adhæret Mammonæ iniquitatis, ut propter eam Deum relinquat, nec propter opes caducas æternum animæ suæ detrimentum subit aut suffert. Qui autem in schismate propter opes, ne eas reddere cogatur, permanet, nonne animæ suæ damnum æternum facit? Sed hæc obiter de opibus, licet prolixius quam intēdebam, dicta sint. Probamus autem uobiscum illud quoque consilij, *Prohibendos Simoniacos, Constituendos Episcopos & curatos idoneos, qui adsint apud populum suum presentes, suoque fungantur officio.* Si tamen hic rhetorica uasfricie inferre uelis, Non admittendos esse in concilium Cardinales & Episcopos, quia Simoniacos eos esse affirmas, Hanc ego iniuriosam nimisque scandalosam illationem tuam, nequaquam probare aut admittere possem, Quia de Simonia nōdum conuicisti quempiam illorum. Quod si coram Deo & in occulto aliqui eorum sint simoniaci, non debent tamen à concilio prohiberi, nisi manifeste conuicti fuerint. De occultis enim neque Ecclesia neque Prætor iudicat aut pronunciat.

Quæ

Bona fide (ut arbitror) recitavi ea quæ in Cardinalium & aliorum delectorum cōsilio probas, Nunc ad quædam, quæ reprehendis, brevius respondebo. Cum enim concordia negotium promouere potius quàm impedire studeam, non expedit, prolixè hic tecum contendere. Primum igitur displicet tibi, Ro. Pontificem dici Vniuersalem. At memineras eum ante Mille annos ita dictum fuisse autoritate publica in amplissimo Concilio Chalcedonensi à D.C. & XXX. Episcopis atq; à Martiano Imper. amplissimoq; eius senatu, qui in eo fuere Concilio. At dicis, Gregorium I. & XX. ante eum Ro. Pontifices hoc recusasse uocabulū. Fateor quidem, sed in alio sensu, atq; ex certa causa, nempe ad retundendam Patriarchæ Constantinopolitani superbiam, qui hoc sibi uocabulum iniustissime usurpabat. Deinde ais, *In Consilio nullam fieri mentionem de doctrina, cuius oportebat primam rationem haberi, Cum nusquam recte doceatur populus.* At precipue propter doctrinam uolunt illi patres, ut Episcopi & Curati circa Ecclesias suas resideant. Et ipsi doctrinæ satis apertam faciunt mentionem, dum de publicis Gymnasijs & de concionandi modo tractant. Dicere aut, qd nusquam recte doceatur populus, est Euangelium ab Ecclesia tollere & è mundo relegare. Saltem tuę partis loca excipere debueras, ubi tam clare (si Luthero creditur) docetur Euangelium, ut ne Apostolorum quidem tempore clarius uspiam fuerit prædicatum. Credo equidem te in hoc non dissentire à Luthero, sed illo uerecundior es, & tam perfrecta frōte gloriari erubescis. At sic sentire ac gloriari, uetus est error Donatistarum, qui Ecclesiæ latitudinem in suæ sectæ angustias contrahere nitebantur, dicentes, nusquam recte doceri populum aut sacramenta rite ministrari, nisi apud Aphros in parte Donati. At non ignoras quàm iuste

Pontifex Vniuersalis.

Vide Grego. in registro. lib. 4. cpi. 32

C acriterq;

Colloquia Erasmi.

acriterq̄ eos redarguerit quàm plurimis libris & sermonibus S. Augustinus. Deinde ais : *Quid tam uanum est, quàm Erasmi colloquia tollere, & pro sacris nugis doceri? At non tolluntur Erasmi colloquia prorsus & omnino, sed prohibentur prælegi pueris : forsitan propterea, quòd minus religiose alicubi ludunt et loquuntur de ueneratione sanctorum, de uotis Monasticis, & de externis Ceremonijs, quæ hoc tempore plus satis irreligiose contemnuntur & conculcantur à plerisq̄ sectis. Et cur illos Erasmi amicos ita reprehendis, cum id ipsum iam pridem censuerit Lutherus, quem probas? Ipse enim non solum colloquia, sed & alia Erasmi opuscula è scholis eijcienda esse fanciuit, uelut impia & irreligiosa. Quòd autem addis, Irrepfisse apud nos pro religione superstitionem, pro Christo Socratem, pro sacris doctoribus Aristotelem & Platonem, & pro diuina sapientia hominum Philosophiam, Hoc tibi non admitto. Nusquam enim publice in Ecclesijs nostris docetur pro religione superstitio, Socrates pro Christo, Plato aut Aristoteles pro Augustino, Hieronymo, Ambrosio aut Gregorio, quos præcipuos Quatuor Ecclesiæ Doctores recipimus ac ueneramur. Si in priuato aliquid tale reperitur, memento & apud uos in plerisq̄ sectis multa priuatim fieri atq̄ doceri, quæ tu ipse minime probes. Ad dis præterea, Sacramentorum ac Ceremoniarum usum maxime conspurcatus esse. At nos parati sumus, omnes abusus emendare, Venite modo ad concilium, & ostēdite nobis, quenam sint apud nos sacrarum rerum conspurcationes. Quòd autem ais, Peruersam esse Ceremoniarum rationem, quòd ossa concinnauimus, sepulchra creximus, signa inuenimus, ante quæ animi colendo polluerentur, Super his nos libenter audiemus concilij sententiam, utranam partium peruersius ac irreligiosius egerit, Vosne, qui sanctorum ossa proijcitis, & argenteas tumbas & thecas, in quibus honorifice à maioribus uestris referuabā-*

tur, con-

Reliquia et imagines sanctorum.

SVPER CONSIL. CARDINAL.

Cū igitur nullo unq̄ tempore populus (maxime luuētus) fuerit minus religiosus in omnibus operibus & uis suis, quā nunc est : facta ipsa, uerbis uestris contraria, attestantur, uos male instaurare religionē Christianam. Vos quidem istud negatis, sed nondum euicistis. Aequum est igitur, ut sub iudicibus super ista re nobiscum experiamini in Concilio, ne uestra innixi prudētiæ harenosum iecisse fundamentum deprehendami.

C A L V M N I A E.

Respondi haecenus ad ea, quæ tu Sturmī in delectorum Consilio probas, quæ reprehendis & quæ desideras. Audi igitur uicissim, quidnam mihi in tua placeat displiceatue Epistola, ut æquiores inde facilioresq̄ nobis concordandi conditiones des & accipias. Primum igitur displicent mihi calumniæ nō pauce in epistola una & haud ita prolīxa. Sed paucas hic commemorabo. Ais itaque:

Quis populus est, quæ Ciuitas, quæ uero coacta est aliqua multitudo per uestram ditionē, quæ recte informetur? Quid ergo est Sturmī: Vis ne, ut credamus, tot per Italiam, Galliamq̄ & Hispaniam (has enim Catholicorum amplissimas pariter & nobilissimas prouincias nominatim de Euangelij ignorance incusas) populos atq̄ Ciuitates, ante hos XX. annos sectæ Lutheranae, nunquā recte fuisse de fide Christiana informatas? At hoc dicere aut credere nihil aliud est, quā Donatistarum stultam opinionē renouare, nō sine graui Christi & Ecclesiæ iniuria. Non enim de sola Germaniæ aut Africæ parte dictum est, Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Addis tñ mox haud leuiorē contumeliā, dum ais: Viderunt nostra tēpora Pontifices ignaros literarū sacrarū, & imperitos omnino religionis. Quid obsecro grauius in ullū Turcā aut Paganū dicere queas? Vide ergo, ne uobis corā dño aliqñ impperet

Renouata
Donatistarū
opinio.

Psal. 2.

Ro. Pon-

Ro. Pontifex illud Esata, Filios enutriui & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me. Nemo enim sanæ mentis Christianus credere debet, eum, qui ex tot Cardinalibus uelut optimus, in Pontificem ab omnibus eligitur, sic ignarum & religionis imperitum esse, sicut tu dicis. Hoc enim publica iniuria esset & graue dedecus totius Ecclesie, talem habere pastorem ouium Christi, qui imperitus sit omnino religionis, cum Christus ipse pro eo rogauerit, ne fides eius deficiat. Similis farinae est quod ais: *Nō potest ignorari, nouit uniuersus Orbis, sublatum esse ex Ecclesijs uestris Euangelium.* Imò uero rectius nouit totus Orbis, non solum omni die dominica pro concione ad populum uenerabiliter pronunciarī, sed etiam in omni missa quotidie legi publice Euangelium, per omnes Italię, Galliarumq; & Hispaniarum Ecclesias. Ais rursus: *Quis non uidet, quā sint omnia ex ueris in falsa commutata?* Dauid autem ait: Rogate quæ ad pacem sunt Hierusalem, At sic omnia reijcere, neq; ad pacē neq; ad concordiam utile est. Ais amplius: *Nam, ut de Eucharistia loquamur, Nonne simul cum nomine usum peruertistis? solitarium enim priuatumq; inde opus effecistis.* Non est ita Sturmī. Nulla enim missa apud nos ita solitarium & priuatum opus est, ut soli celebranti prodesse credatur, sicut uos falso creditis, sed in omni missa fiunt obsecrationes, orationes, postulationes & gratiarum actiones (sicut Paulus iubet) pro omnibus hominibus, pro Regibus & omnibus qui in sublimitate constituti sunt. Reuera autem uos maxime usum Eucharistie peruertistis, Cum enim ex natura & institutione sua sit sacramentū cōmunionis, pacisq; & concordie, uos illud rapitis in occasionem schismatis contentionisq; & discordie, & ex missa opus priuatum, imò Idololatriam & rem pessimam facitis. Ais ulterius: *Et qui remedia contra hos morbos querunt, eos uos ex Ecclesia eijciendos putatis, & condemnatis hereseos.* Neque hoc ita se habet,
Morbos

Psal. 121.

Nulla missa solitarium & priuatum opus est. 1. Timot. 2.

Morbos enim abusus dicimus. Hos autem consilij autores curari, bonisq; remedijs in pristinam sanitatem reduci petunt. Merito autem hæreseos condemnantur ij, qui non morbis remedia quærunt, sed substantiam rei propter abusum tollere conantur. Hoc uestri faciunt, ô Sturmi, Qui de Sacramentis Ecclesie quinq; tollunt, & duo tantum relinquunt. Quamuis & duobus illis perniciose abutantur in schismate, nouis baptizandi & missandi (ut loquimini) ritibus. Nouum est enim baptismo sacerdotali adimere Chrisma & sacrum oleum, nouum est in missa sacrum Canonem omittere, nouum est missæ sacrificium execrari. Hæc enim & id genus multa, quæ uestri perpetrant, non fecerunt sancti patres antiqui. Ais iterum: *Cum due res sint, quæ in omni negotio uim magnā habent, hæc contra uos ambæ in hac disceptatione faciunt.* Persecta ueritas et laudata uita. At uel tuo ipsius testimonio, hæc due res pro eis ambæ faciunt. Tribuis enim Conitarenō singularem doctrinam, Sadoletum ingentes ex studijs suis laudes consecutum affirmas, Salernitanum uero, quod amplissimam dignitatem recusauerit, maiori dignum censes, Et petis, ut eorum industria, fide, prudentia, uirtute, inclinata iam & prope collapsa religio rursus erigatur. Cæteros tu quidem nominatim non laudas, nihilominus tamē optima est eorum per omnē Italiam fama & existimatio, à doctrina, à uirtute, à uitæ ac pietatis meritis & clarissimis exemplis. Quid enim illustrius Integriusue Reginaldo Polo Cardinale Anglico? Quid eruditius in trilingui eloquentia Hieronymo Aleandro Cardinale Brundusino? Quid largius aut studiosius in præstandis Eleemosynis Ioanne Matthæo Episcopo Veronensi? Qua igitur fronte negas ijs uiris adesse perspectam ueritatem uitamq; laudatam? Cum fatearis ipse, multos iam habere spem aliquam in eorum doctrina iudicioq; repositam, Et quosdam inter eos

Abusus sacramentorum.

Laudes doctorum Cardinalium.

D esse

esse tales, qui adulari non cōsueverint, qui mētiri non possint, & quos usus doctrinæ plurima docuerit. Miror itaque, si tu ipse credas uera esse, quæ postea in hos uiros dicis, ubi sic ais: *Eos qui recte docent, uos non comparatis, sed refugitis: non tuemini, sed uinculis coercetis: non in ciuitatibus retinetis, sed eijcitis: non à periculis eripitis, sed uita et hac luce spoliatis, sine causa, summa cum iniustitia & crudelitate. Non tam inmanes olim Græci fuerunt in mactandis ante sacraria deorū suorū uiuis hominibus, quā uos uestris cruciamentis estis.* Arbitror profecto Sturmī, hic te omne studium ingenijque nervos intendisse, non ut uerum scriberes, sed ut ornate loquereris, magisque ad Rhetorices artificium quomodo locum à contrarijs locupletares, quā ad rei ueritatem attendisse. Quid autem iudicabūt de te doctissimi quicquid per Italiam Galliamque homines, quibus istorum uirorum probitas, eruditio, humanitas beneficentiæque perspecta est? Quid enim habes, quod eis respondeas, si ex te interrogent: *Vbi nam uiri isti talia exercent cruciamenta? quos mactant? quos carceribus macerant?* Quod si nihil eorum demonstrare queas, per teipsum facile intelliges, qualis ab eis haberi debeas.

IN IURIAE.

Non es enim uiuis tantummodo iniquus & contumeliosus, sed in mortuos quoque maledicentiæ tuæ spicula figis, ut etiam cum laruis pugnare uidearis. Sic enim ais: *Decessit è uita homo uestri loci, sed auarus & crudelis & indoctus Leodiensis Episcopus.* At longe plus gratiæ laudisque apud magnos & bonos uiros tua haberet Epistola, Sturmī, si hanc in recens mortuum omisisses criminationem, qua proscindis eum, qui te forsitan nunquam læsit, multis uero benefecit. Addis amplius: *Habetis talia monstra multa.* Tu ne recte monstrum dixeris tantæ dignitatis & eminentiæ uirum?

ERHAR.

ERHARDVM à Marca, Episcopum Leodiensem, Archiepiscopum Valentinum, S. R. E. Cardinalem Presbyterum, Natalibus clarum ac generosum, Cæsaris nostri, Opt. ac Religiosissimi Principis Consiliariũ, & multarum eius prouinciarum Gubernatorem. Cui parcas quæso, qui tantum uirum, iam mortuum & dei iudicio relictum, ita criminari absq; causa? An non perstringis hac iniuria ipsum quoq; Cæsarem? Quasi is tam imprudens aut erga suos adeo malignus sit, ut homini avaro, crudeli & indocto tot populos gentesq; & prouincias suas regendas commendauerit, atq; etiam in Hispanijs ipsum ad Archiepiscopale sedem male promouerit. Ais amplius: *Nolo nominare ceteros uestri Ordinis fœdos & imperitos homines.* Ego uero nullum in terris Ordinem dignitatum esse arbitror, in quem facilius aut benignius admittantur & asciscantur homines à uirtute & eruditione, clari quàm est clarissimus Ordo Cardinalium. Qua igitur uerecundia dicis eos fœdos & imperitos homines? Ais item: *Per Germaniam in maximo numero Episcoporum, nullus est, qui, si Canonum autoritas restituta esset, locum suum tueri possit.* At mihi sane multo grauior latiorisq; infamię uidetur hæc tua in Episcopos nostros iniuriã, q̃ ut ullis uerbis plene confiteari aut eloqui possim. Lædis enim patriam nostram, lædis Ro. Imperiũ, cuius illi Principes uiri & honoratiora membra sunt, lædis Ecclesias & Ecclesiarũ Capitula populosque, quibus illi præsunt, & à quibus eliguntur ac uelut idonei atq; legitimi comprobantur. Addis insuper & aliam ex comparatione iniuriã, dum ais: *In Gallia quoq; pauci sunt, sed tamen illa fœlicior est quàm Germania.* Ego autem arbitror atq; etiam affirmo, nos multos habere in Germania Episcopos (quos & magna ex parte sic pios ac eruditos cognosco) qui absq; rubore ac formidine, cum Gallis Episcopis ex æquo conferri & committi queãt, siue de generositate Na-

D ij talium,

Card. Leodien-
ensis.

Iniuria in
Germaniæ
Episcopos.

ÆQVITATIS DISCVSSIO

talium, siue de literarum scientia, siue de pietate aut uite integritate, certamen aut quæstio fiat. Id quod citra iniuriam & contemptum Gallis dictum esse uolo.

DOGMATA FALSA.

ADmises uero & falsa plerunq; dogmata, e quibus pauacula commemorabo, ut intelligas ea ad concordiam instaurandam non conducere. Quale nimirum est hoc: *Perijt omnis Conciliorum autoritas, dum illa Pontificum libidine, non religionis studio sunt habita. Et nostri facile circumueniri possent, si eiusmodi Concilium, quale fuit Constantiense, conuocari possit.* Hoc autem dogma nunquam probabis hominibus doctis, qui probe sciunt, omnia ferè Concilia, religionis studio, aduersus hæreses & schismata celebrata fuisse. Presertim uero Constantiense, quod tres, qui Rom. Pontificis nomen sibi per schisma usurpabant, deposuit, ac legitimum ibi Pontificem Martinum V. constituit, Hæresimq; Hussitarum ac Taboritarum condemnauit. Non perijt igitur Conciliorum autoritas, nisi apud rebelles & deploratos atq; desperatos hæreticos, qui sibi male conscij, publicam lucem & Concilij cognitionem defugiunt. *Ais rursus: Cū ad erigendos in spem atq; fidem animos instituta sit corporis Christi Communio, et non nisi participanti prosit, uos inde solitarium priuatumq; opus effecistis.* Nunc audi responsum. Sacra corporis Christi communio, digne non datur aut sumitur, nisi spem fidemq; & charitatē iam habentibus. Quisquis enim extra charitatem constitutus manducat (id quod omnes faciunt hæretici & schismatici) indigne manducat, & non salutem, sed iudicium sibi manducat. Ipsa quidem cōmunio participantium tantum prodest aut obest: Oblatio uero eiusdem corporis Christi, quæ fit in missa, prodest non solum participanti, sed etiā circumstantibus, atque adeo omnibus pro quibus offertur, non uiuis modo

Sacra cōmuni-
mo.

modo, sed & defunctis, Quæadmodum optime sciuit per spiritum dei & fidem Ecclesiæ S. Monica, mater S. Augustini, quæ petijt, ut post obitum sui meminisse uelint ad altare domini. Tu uero contra Missam adhuc magis furens, audes eam dicere *Insanam actionem & consccleratum institutum.* At insanis ipse potius ô Sturmi, qui Christi institutū (ipse enim instituit, & dixit, hoc facite in meam commemorationem) dicis consccleratum, & actionem insanam. Pro insania in super habes, *Auscultare missam*, quod nihil omnino professe putas, quia communio non proffit, nisi participant. At iam supra dixi, In missa esse non solummodo communionem, sed etiam oblationem & mortis Christi commemorationem, adiunctis etiam obsecrationibus alijsq; precibus et dei laudibus atq; gratiarum actionibus, quæ non priuatim pro uno dumtaxat, sed publice pro multis tum uiuis tum defunctis ibi fiunt ac profunt, iuxta illud Iacobi, *Multum ualet deprecatio iusti assidua.* Quod si nihil proffit (ut tu putas) missam audire, eiusq; sacro interesse aut adesse, nisi ei qui participat, quid ergo astant truncatis missis uestris Laici uestri, quorum maior pars nō participat ore corpus domini, sed paucos ex ipsis accedere & participare aspiciunt? Cur non iubes exire & abscedere eos qui non participant? Sicut in primitiua Ecclesia iubebantur exire post lectum Euangelium dictumq; symbolū Catechumini, Eregumini, & poenitentes, qui participatione nō habebantur digni. Cauillaris autem amplius in missam & ais: *Mors domini nostri non denunciat, pauorem tantū & consternationem animarum adferunt.* Sed non est ita. Annunciatur enim ibi mors domini, non uerbis tantum, in utroq; Canone (uestri autem missatores utrumq; omittunt & impie contemnūt) atq; etiam in quibusdam lectionibus orationibusq; et prefationibus, sed etiam in uestibus sacris, in signis crucis, & in sacerdotū

D iij gestibus

Aug. lib. 9.
Confess.

Missæ.

Matth. 26.

Iacob. 5.

Audire missam
an proffit.

De consecra.
dist. 1. c. Epis.
deo. & c. Omnes fideles,
& dist. 2. c.
Peraffa.

gestibus quibusdam. Quòd tu autem piam sacerdotis & circumstantis populi deuotionem, contemptim uocas pauorem & consternationem animarum, irreligiosus sane cauillus est, qui equius audiretur à Turca aut Pagano aliquo, quàm ab eo qui Christi nomē in ore portat. Ais uero amplius: *Introductus nobis à dei hoste in Italorum, Gallorum, Germanorum, Hispanorum coetus, sermo latinus est, qui saepenumero non intelligitur.* Sed audi breue responsum. Etiam si à circumstantibus plerumq; non intelligatur, intelligitur à deo, qui non sinit à sacerdote preces pro populo ad ipsum frustra fieri. Scriptum est enim: Et rogāte pro eis sacerdote, propitius erit eis dominus. Non igitur à dei hoste (ut tu dicis) sed à dei spiritu introductus est sermo latinus, q & in titulo crucis Christi honoratus legitur, simul cum Græco & Hebraico, Vnde adhuc hodie in omni missa apud Catholicos, trium harum linguarum usus in uocibus quibusdam retinetur. Et tantum de missa dictum sit. Dein pauca de imaginibus ex Epistola tua commemorabo. Ais namq;: *Ita etiam caterarum Ceremoniarum ratio est peruersa, ut imaginum, quæ cum ad recordandum institutæ essent, nos in cultum commutauimus, Vt quas principio homines tantum intuebantur, nunc ante easdem in genua delabatur, orent, obtestentur.* Nos, Sturm, non ipsa ligna lapidesue aut picturas colimus aut oramus, sed ea potius quæ p imagines significantur. Cum autem tu ipse fatearis, Imagines ad recordandum institutas esse, hinc facile intelliges, quàm impie fecerint sectarum uestrarum homines, qui tot per compita & uias publicas, ad recordandum Christi passionem & mortem positas Imagines Crucifixi abstulerunt, subruerunt, fregerunt, combusserunt, quinetiam ex templis & altaribus amouerunt, perinde atq; hostes publici memoriæ Christi & sanctorum eius. Ais amplius: *Non tam prope uani fuerunt Aegyptij in sua*

Sermo latinus
in missa.

Leuit. 4.

Ioan. 19.

Imagines.

SUPER CONSIL. CARDINAL.

In sua religione quam nos, quibus certa ratio præscripta est. Quia cum tem-
 poribus uoluntatem dei commutari opinamur. Putamus nos signa sculpta,
 fusa, pictaq; posse erigere, & D. Christophorum sanctiorem, quam fuerit
 Abraham aut Iosue, nobis ipsi finximus. Ego uero dico, si hæc Celsus
 aut Porphyrius aut Iulianus Apostata, aut alius quilibet publicus religionis Christianæ hostis scripsisset, satis
 certe improba uideri possent & hostilia. At ea nunc in nouo
 Euangelio uestro magnopere placet, & cum plausu leguntur. Quid obsecro contumeliosius in religionem Christianam dici queat, quam nos uaniores Aegyptijs esse, quibus uanior
 nulla unquam gens religionem habuit: adeo ut non solum à Mose alijsq; prophetis, sed etiam à Græcorum & Romanorum gentilium Poëtis Historicisq; & Philosophis maxime ob eam derisi ac reprobati fuerint. Non puramus, Sturm, uoluntatem dei cum temporibus commutari, ut tu falso nobis improperas. Scimus enim illud Iacobi: Apud Deum non est transmutatio, nec uicissitudinis obumbratio. Et illud Malachiae: Ego dominus, & non mutor. Quod & Balaam ariolus non ignorauit, Dixit enim: Non est Deus quasi filius hominis ut mutetur. Neque tamen hinc nos Iudaizare oportet, ut seruemus ueteris legis diuina præcepta de Circumcisione alijsque obseruantijs Iudaicis, et diuinas prohibitiones de esu porcinæ aut leporinæ carnis alijsque rebus, à quibus abstinent ex lege Iudæi. At dixeris, illa fuisse ibi Dei uoluntate præcepta aut prohibita. Fateor sane, Sed non fuit uoluntas Dei, ut ea perpetuo obseruari debeant, quia per Moysen aliosq; prophetas legem nouam promisit in aduentum Messie. Ergo & de signis sculptis fuisq; & pictis frustra nobis obijcis legem ueterem: tum quia lex uetus nos
 in talibus

Aegyptiorum religio.

Iacob. 1.
 Malach. 3.
 Nume. 23.
 Præcepta uet. legis.

A. Flor. 15.
Galat. 5.

Titus

Vota Monastica.

Matth. 11.
1. Cor. 13.
Thren. 3.

Matth. 19.

Luc. 9.

in talibus non ligat, quia Christus ab ea nos morte sua liberauit, uti Petrus & Paulus publice cōtestati sunt: tum quia in ea non Imagines Christi & sanctorum eius, sed sculptilia falsorum deorum prohibita esse censentur. Quod autem de S. Christophoro dicit, ex odio dictum puto, haud enim ignoro, quam odiosus uobis sit sanctorum cultus. Nihilolsecius Ecclesie instituto recte dicimus: S. Christophore ora pro nobis. Sanctos autem ueteris legis non imploramus. Quis uero sanctorum & domesticorū dei alter altero sanctor sit, Dei relinquitur iudicio. Et tantum de Imaginibus. Nunc de uotis Monasticis, quæ tu gentiliter deuotiones uocas, unicum ex Epistola tua dogma proponam. Ais itaq; *O crudelitatem deuotionū, In quibus cum se semel aut falsa superstitio aut imprudentia homines deuinxerunt, nulla deinceps spes est eua dendi ex eo ergastulo.* Sed non recte dicit crudelitatem et ergastulum, iugū domini suauē, & onus eius leue. Charitas enim omnia suffert. An ignoras scriptum esse: Bonum est uiro, cum portauerit iugum ab adolescentia sua? Quid est quæso in uotis Monasticis, quod in Euangelio non docuerit Christus? Hinc sequi uides, te Christi Euangelium impugnare, dum ea uota impugnas, quæ in Christi Euangelio fundata sunt. Ait enim ipse dominus: Si uis perfectus esse, uade, uende omnia quæ habes &c. Item, Sunt qui se castrauerunt propter regnum cœlorum. Item, Si quis uult uenire post me, abneget semetipsum, & tollat crucē suam quotidie, & sequatur me. In hisce itaq; uerbis satis stabile habent fundamentum uota Monastica, paupertatis, castitatis & obedientiæ, non super harenam (ut uos putatis) sed super petram firmiter ædificata.

GLORICATIONES VANAE.

Premi

SVPER CONSIL. CARDINAL.

PRæmissi duriora, Sturmi, quæ ad concordiam minus conducunt, deinceps mitiora referam, dummodo prius pauculas iactantiarum tuarum retuderim, ne nimis sapiens sis in oculis tuis & coram teipso prudens. Ais sane, *Te in his locis uersari, ubi permulti sunt, qui de Consilijs horum uirorum summa cum prudentia iudicant.* Quale autem aliorum sit iudicium de hoc Cardinalium & Episcoporum consilio, ipsi uideant, Tuum certe in multis neq; summa neq; infima prudentia præditum uidetur. Ais amplius: *Non de opibus pugnamus, quas nunquam uobis inuidimus.* At nimis manifeste, non sine grauissimis Ecclesiarum ac Monasteriorum damnis, constat, ô Sturmi, uos, qui de secta Lutheri aut Zuinglij estis, nō solum inuidisse, sed etiam eripuisse Ecclesiasticis quamplurimis opes suas, quas nondum restituitis, nec restituere promittitis. Ais præterea: *Falsò id cogitatis, tolli à nobis Ceremonias, sed cum uideremus plerasq; cum impietate sociatas esse, necessarias retinimus, impias abrogauimus.* Sed dic quæso, Quid impietatis est in nostris processionibus per dies Dominicos, quibus gloriosa Christi resurrectio triumphalisq; de morte uictoria representatur? Quid in supplicationibus publicis, quas pio Ecclesiæ instituto agimus in festo S. Marci, & in diebus Rogationum? Quid in Letanijs per Quadragesimam? Quid in horis Canonicis? In exequijs mortuorum, in dedicationibus Ecclesiarum, & in alijs Ecclesiæ Ceremonijs innumeris, hætenus antiquissimo ritu obseruatis? At uos eas abrogastis, & Lutherus eas publicato scripto derisit. Ais rursus, *Cauendum esse, ne illorum sententia ualeat, qui statuunt, Lutheranos propterea audiendos non esse, quòd Decreta Conciliorum uiolarent.* Nemo enim adhuc illud potuerit publice probare. At nemo nostrum dicit, Lutheranos audiendos non esse. Quinimo petimus omnes instanter, ut in Generali concilio de fide

Esa. 5.

Ceremonie.

Luth. in lib.
ad Eccles.
anno 1539.

E & fa

ÆQVITATIS DISCVSSIO

& factis suis rationem reddant. Quod autem ais, neminem haecenus probare potuisse, eos conciliorum decreta uio-
 lasse, miror, qua id fronte dicas, cum non ignores, Luthera-
 rum Vuittenbergæ ante annos xvij. librum Decretorum
 publice combussisse, & de hoc nō semel in scriptis suis glo-
 riatum fuisse. Ais deniq; : *Testes sunt libri illorum, quos uocatis Lu-
 theranos, nihil eos contra Christi gloriam & Apostolorum instituta, &
 ueterum Conciliorum rationē, quæ Canon posteris esse debebat, scripsisse.*
 Testes utiq; sunt eorum libri, ô Sturmi, sed contrarij dictis
 tuis, Gloria enim Christi non consistit in schismate aut se-
 paratione, quam pepererant libri Lutheranorū, Scriptum
 est enim: In multitudine populi dignitas Regis, In paucita-
 te plebis ignominia Principis. Et Apostoli nusquam reie-
 cerunt septem Sacramenta, Nec dixerunt sacrum Chrisma
 esse rancidum ac foetidum oleum, sicut dicunt libri uestro-
 rum. Sed & Concilium Nicenum (quod ex uetustis præci-
 puum est) Lutherus eiusq; complices non raro reprehē-
 derunt, maxime propter formulas agendæ pœnitentiæ, &
 propter Cælibatum Cleri.

Prover. 14.

MEDIA CONCORDIÆ.

Quæ haecenus ex Epistola tua Sturmi relata sunt, si-
 cut ad concordiam minus utilia sunt, ita & lectori
 (quemadmodum & mihi ipsi) parum grata aut iucunda
 fore timeo. Quæ autem restant, etsi uerbis multo sunt bre-
 uiora, uirtute tamē ad refartendam concordiam longe ui-
 dētur ualidiora. Vide modo, ut re ueraciter præstes, quod
 uerbis alacriter promittis. Dicit ergo: *Rara res est, & præter
 omnium opinionem oblata occasio, Pontificem datum Orbi talem, qui in-
 reiurando fidem suorum sibi ad patefacendam ueritatē astrinxerit.* Hac
 precor occasione bona ô Lutherani & Zuingliani, bene
 utimini,

Laus huius
 Pontifi. Pau-
 li III.

SVPER CONSIL. CARDINAL.

utimini, & uenite ad Conciliū, ut sub hoc Pontifice, quem dedit nobis dominus in salutem, ueritas patefacta, uenerabiliter & concorditer ab omnibus recipiatur & obseruetur. Recte igitur admonendo subiungis: *Quam ob rem, dum eius, cuius summa potestas hoc tempore est, uoluntas finit, dum idem uiuit, instandum uobis est atq; urgendum, ut uestra industria, fide, prudentia, uirtute, inclinata iam & prope collapsa religio rursus erigatur.* Ne dubitata Sturmī, Optimi & Doctissimi uiri isti strenue fungentur officio suo, ut eorum consilio & admonitione tollantur abusus, quicumq; offendiculo sunt siue in Ceremonijs, siue in doctrina aut in Iurisdictione Ecclesiastica. Curate modo uos, ut recte monentibus non duriter obstitatis, et Concilij cognitioni non anteponatis sapientiam uestram: hoc enim esset sapere plus quam oportet, Et (quod ad salutem maxime necessarium est) nolite pertinaciter resistere summæ potestati. Scitis enim ex Apostolo, Qui resistit potestati, dei ordinationi resistit, Qui autem resistit, ipsi sibi damnationem acquirunt. Redite igitur obsecro, quicumq; in schismate contra Papam hactenus stetitis, ad debitam obedientiam quanto cyus, ne potestati summæ resistentes, æternam uobis damnationem acquiratis. Rursus recte admones, *Vt quamprimum licebit, optimorum uirorum arbitratu, de uniuersa Ecclesiæ curatione deliberetur.* Hac autem admonitione neque Papa indiget, neq; Ordo Cardinalium, sed neq; pars nostra, qui iam pridem parati sumus, optimorum in concilio uirorum arbitratui totam dissensionū causam plenissimo cum consensu et rati habitatione commendare. Persuade modo tuis, ut itidem facere non morentur, nec iudices habere aut ferre recusent. Metuo enim anxie, te hoc tuis persuadere non posse, Scio enim quam cōtumaciter ac superbe recusauerit aliquoties in scriptis suis Lutherus, ullorum ho-

Summa potestas.
Roma. 13.

E ij minum

1. Cor. 1.
Roma. 15.

minum super doctrina sua iudicium pati aut amplecti. Grata uero & ista est petitio tua, dum ais : *Obsecro uos, respicite eas calamitates omnes, quibus afflictæ est Christi Respub. Et ad hanc rem æquitatem, quæ in rebus exacerbatæ necessaria est, abhibete.* Nulla uero est, ô Sturmi, maior calamitas & afflictio in Repub. Christi, quàm sectarum introductio hæresumque importunitas. Date igitur operam nobiscum, ut Cõcilij autoritate repararetur concordia, & nõ sint amplius inter nos schismata, sed id ipsum dicamus & sentiamus omnes, ut unanimes uno ore honorificemus Deum & patrem domini nostri Iesu Christi. De iudicium æquitate nolite dubitare, quia rigor legum in tanta rerum temporumque calamitate locum habere non potest. Placita insuper & amabilis est & ista tua petitio, ubi ais : *Hæc quatuor sunt, quæ in uobis requirimus, Si Ceremoniarum usum talem, qui Christi institutis non sit contrarius, restituetis, Si cognitionem Euangelij liberam permittetis, Si legitimos conuentus concedetis, Si aptos Curatores dabitis : Coniungemus Ecclesias nostras, deponemus offensiones, & obliuiscemur querelarum.* Ego Sturmi prorsus non dubito, autores consilij in his quatuor tibi morem gesturos esse, modo non aliud sentias quàm uerba sonant. Sed & istam, quam subiungis, petitionem facile admittent, ubi ais : *Hic ego rursus oro atque obtestor, ut per uos instaureretur ueteris disciplinae fundamenta, ut restitueretur doctrina, ut uetustæ Canones ualeant, ut consuetudo deprauata & peruersa Ceremoniarum emendetur.* Ad hæc uero præstanda satis ualidum iecisse fundamentum uidentur Clarissimi uiri isti in Consilio suo. Multa enim aperte in eo dicunt huic Pontifici, quæ priores Põtifices multi haud æquo tulissent animo, Quamuis non omnes defectus & abusus, qui corrigendi sint, in eo libello speciatim expresse rint. Ut enim optimi ac modestissimi sunt uiri, ita & candide atque ingenue protestati sunt non semel, de ingenij sui (licet Dei

Modestia uirorum delictorum.

ect. Dei

SUPER CONSIL. CARDINAL.

cet Dei benignitate summo & excellentissimo præditi sint
omnes ingenio) tenuitate, nemini prohibentes indicare
plura, quæ corrigi possint ac debeant. Nihil aliud igitur
pro instauranda inter nos concordia restat, ô Stur-
mi, nisi ut tuis efficaciter persuadeas, quo re
ipsa præstent, quod tu uerbis in Epi
stola tua polliceris. Bene ua
le. Misne XII. Ka-
lendas Iu-
nias.

ANNO M. D. XXXVIII.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

STREET LIGHTS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO